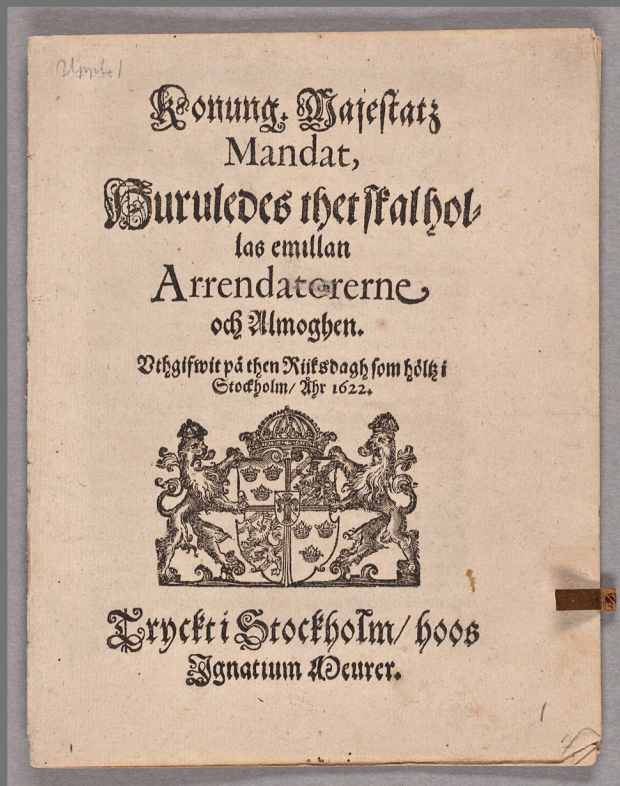

Konung. majestatz Mandat, Huruledes thet skal hollas ...

SOT // Kungl. förordningar / I. saml.

Tillkomstår 1622

Digitaliserad år 2016

National Library
of Sweden

Uppskrift

Konung. Majestatz
Mandat,

Duruledes thet skal hol
las emillan
Arrendatererne
och Allmoghen.

Uthgiffwit på then Riiksdagh som hölk i
Stockholm/ Åhr 1622.

Tryckt i Stockholm/ hoos
Ignatium Meurer.

1
2

Rechnung
Mandats

Im Namen
des

Artenbachers
und

Erstgenannten
Erstgenannten

Erstgenannter
Erstgenannter

ii Gustaff Adolph

med Gudz nåde/ Swes
rigis / Gøchis och Wendis
Konung / Storfurste til
Finland/ Hertig til Estland
och Carelen / Herre och öf-
wer Ingermanland. Göre
witterligit / huruledes wä-
re Underlåter måst ifrån

alle orter vthi Rijket/ ther
wij något hafwe förarrenderet, höghelighen för och sigh
hafwe beklagat/ öfwer thet store beswär them aff Arren-
datorerne tilfoges / i thet at the för Parkelerne them bör
vthgöra / icke allenast rede Penningar aff them fordrer
och twinge/ vthan och räkne them Parkelerne mycket dy-
rare vppå/ än som the them vthi wåre arrendecontra-
cter anslaghe äre / Och än theröföfwer bruke större
wicht och määål / än som wii til Cronones behoff vpbäre
låte. Sådän theras klagomål och beswär at lissa/ haf-
wer of tåckts thetta Patent publicere låte / thet wij och
hoos alle wåre arrendatorer öfwer hela Rijket / såsom
til een alswarligh rättelse och warning / nådhelighen
fungiordi hafwa / på thet wåre Underlåter så wål som
Arrendatorerne må något wist hafwa/ther the sigh eff-
terrätta/ och sigh ingen framdeles (ther of någon sådan
klagan ytterligare förefommer) medh thenne wår wilies
owetenheet skal kunna tilbuda at förswara.

A ij

Befale

Befale förthenckul här medh alle wåre Arrendatorer alswarligen / at the til thet Första vthi rättan tidh tillsåya Vnderfåterne om the Vthlagor som vthgå bör / Nämligen Städyle / Fodernöck / Dagzwerkz och Foringz Penningar / Smör / Ost / Häning / Erån / Ziärn / Jern / Drax / Höns / Gåß och annat sådant / hwilke om Larkmes so bör vthe vara / ther om skole Arrendatorerne Almogen tillsåye om Johannis / och thernåst effter / vpå thet Almogen må hafwa tidh och lägenheet sikh sådant at förskaffa och ifrån sikh före.

Thernåst om the Vthlagor som til Michaelis bör vthe vara / såsom är / Zorr och Salt Fisk / Ääl / Zalg / Hampa / Lijn / Kött / och Sielspek / ther om skal Bonden vara tillsagd vthi Julii eller först vthi Augusti Månat. Och om the vthlagor som emellan skördetijden och innan Thomasmesso bör vthe vara / som är Spannemål / Humbla / Flåsk / Höö / Wedh / och andre åhrliche vthlagor / ther om skole the och vthi rättan tidh tillsagde vara / Nämligen om Spannemålen medh Michaelis tidh / hwart the honom leffrera skole / och om körpler och förster innan alle helgone tidh. Sammaledes om the Parzeler som innan Medfasto bör vthe vara / såsom äre alle hielpe körpler / och annat sådant / ther om skal Almogen tillsagde vara innan Jwlen.

Når nu Bonden således såsom sagde är i rättan tidh blifwer tillsagde / så skal han vara plichtigh at föhra effterreffne Parzeler til näste Siöstadt innan Landz och Laghsagu / eller och til then ort wis Arrendatoren vthi wår Contract förestrifwit hafwe / Såsom är Spannemål / Smör / Ost / Kött / Flåsk / Häning / Zalg / Fisk / Humbla / Jern / Ziärn / Erån / Siälspök och annat sådant.

Och

Och skal så Bonden wara plichtigh at vthgöra förestref-
ne Xenter i Parzeler/ och them föra som sagdt är/ Såsom
och Arrendatoren at vpbära them i Parzeler / och icke
i Penningar. Men ther Bonden icke wil them i Parzeler
vthgöra/ eller föra til någon Siöstadh eller förenemd ort/
vthan biuder för them Penningar / så gifwe effter som
han och Arrendatoren kunne sãmias sin emillan. Men
Arrendatoren hafwe ey macht at tvinga Bonden til pe-
ningar/ mycket mindre så Rãntan högt an / om Bonden
biuder til och wil sine Vthskylder i Parzeler lefrera och
framföra.

Kol / Wedh / Höd och Halm / skal Bonden wara
plichtigh at föhra / ther Bergbruk äre/ til närmeste eller
bãste bruk/ effter sedwanan: Men hwar Bergsbruk icke
finnes/ til närmeste Köpstadh/ eller så långt som närme-
ste Köpstadh ifrån Bonden är afflägen. Wil och Arren-
datoren heller hafwa Penningar än Parzeler/ så gifwe
Bonden effter vår ordning/ som här wed Mandatet följer.
Alt annat/ såsom lefwande Booskap/ Gås/ Höns &c. så och
små Parzeler skal Bonden lefrera Arrendatoren innan
Håredz/ eller wedh nästa Köpstadh / om Arrendatoren
ther så begårar. Men wil Arrendatoren heller hafwa
Penningar ther före/ så gifwe Bonden effter vår Ord-
ning / och hafwe ey Arrendatoren macht at öka therop-
på then ringeste Penning/ wedh högste straff tilgörande.

Ther och så wore / at Arrendatoren wille förbyta
Parzelerne/ så at han begårar aff Bonden andre Parze-
ler än som han plichtigh är at vthgöra / så skal han
icke hafwa macht at tvinga Bonden ther til / vthan han
må sig medh honom ther om förliße thet beste som han
kan/ och them bådhom åsemer. Sammaledes ware och

om Bonden wil andre Parteler gifwa / än som honom
bör / så må han sigh ther om medh Arrendatoren förli-
ke / och ingendere hafwe macht then andre at tvinga.

Hwar och så hände at Bonden icke förde från sigh
sin skatt och rättigheet i rätten tidh / som nu sagde är / och
Arrendatoren ther aff tagher skada / så skal Bonden be-
tala Arrendatoren hwadh han skyldigh är / och oprätta
honom effter Måsmanna ordom allan sin skadha och
försumelse / och ther holle wåre Ståthollare hand öf-
wer.

Thernäst skole Arrendatorerne tagha sigh til wa-
ra / at ingen aff them widh wår Onådhe och straff tilgö-
rande / skal fördrifte sigh at medh annor Wicht och Måhl
opbåra Almoghens Btchlaghor / än som Cronones Btch-
laghor aff them opburne äre / och Rikssens beslut lyde /
wedh Straff och Poen som Sweriges Lagh förmåler.

Och til thet sidste / effter och ibland Almoghen stook
klaghan är om Fodrings och Gårde Drarna / at Arren-
datorerne för hwar Dre fordra så mycket penningar så
som them täckes / och icke såsom skåal är / Så är thewtein-
nan wår nådige wille / at medh then Partelens Bpbörd /
så skal hollas / som vthi wår Christeligh ihughkommelse
salighe Herr Faders tidh är hollit wordet / så at Konungz-
fodringen skal bådhe i Westergötland och Småland all i
Drar opbåras / Men åhrliche Fodringen helfften i Drar /
och helfften i Penningar vthgöres / så at en Konungz Dre
räknas vthi bemelte Landender för Tolf Daler. Och en
Fodringz eller Gårde Dre för Tije Daler. Men vthi
Norlanden / ther som inge andre vthan små Drar wan-
ke / Otto Daler och een Mark. Befale förhensful här
medh wåre Ståthollare och Befalningzmån oppå alle
orter

öfver i Rikket / at the ett flitigt och nogha opseende härz
vchinnan hafwe / så laghandes / at Almoghen öfver thet
rätt är och wære Contracter förmåle / icke måge i någon
mätto betungade blifwa. Ther stgh wære Ståthollare
Arrendarorer så wål som then menighe Almogen /
synnerlighen och sampelighen hafwe at effter
rätte. Uff Stockholm / then 17. Maij,
Åhr 1622.

Gustavus Adolphus.

Effter

Effter theenna effterfoliande Wer-
 dering skal gifwas Penningar för Gärde och Hielpe
 Parzelerne vchi effterstreffne
 Landzender.

Upland. Småland. Norland. Finland.
 Westmanland. Westergötl. Åland.
 Östergötl. Daal.
 Öland.

Wt Lafs Höö	1. Daler.	1. Daler.	3. marc.	3. marc.
En Kerwa Halm	1. öre.	halff öre.	halff öre.	halff öre.
En Ore.	12. Daler.	10. Daler.	8. Da. 1. mar.	10. Daler.
Wt Såår	1. Daler.	3. marc.	3. marc.	3. marc.
En Gåås	12. öre.	12. öre.	12. öre.	12. öre.
Wt Höns	4. öre.	3. öre.	3. öre.	2. öre.
20. Egg	3. öre.	3. öre.	3. öre.	2. öre.

Når Fogden eller Arrendatoren vchi rättan tidh/
 såsom Mandatet förmåler / tillsäggher Almoghen om
 Parzelerne / och Bonden vchi rättan tidh framförer sielf-
 we Parzelerne in specie, Så skal icke Arrendatoren
 hafwa mache honom til någre Penningar för Parzelerne
 at twinga / Men om Bonden thet försumar och Parze-
 lerne icke til the orter framförer som honom bdr / så
 gifwe så mycket som the kunna för-
 enas om,

